

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยการออกกลางคันของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 สาขาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา
- 2.2 การจัดการอาชีวศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 2.3 ความรู้เกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา
- 2.4 ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา
- 2.5 การสร้างแบบสอบถาม
- 2.6 กรอบความคิดในงานวิจัย
- 2.7 ประวัติวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษาด้วยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกระดับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ภูมิทัศน์เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมและสนับสนุน การกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ จึงได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้นคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 67 และ 8 ดังนี้

1. พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดการศึกษาให้ยึดหลักที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ต่อมา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พุทธศักราช 2546 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ขึ้นตามคำแนะนำและการยินยอมของรัฐสภาโดยได้แบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วย [4]

1. สำนักงานรัฐมนตรี
2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
6. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้นและทุกรูปแบบ จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ การพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้จัดการเรียนการสอน การอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม มีศักยภาพในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง รู้จักรักษาสิทธิหน้าที่ เคารพกฎหมาย ภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกให้รู้เข้าใจกับการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 การจัดการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักที่มุ่งมั่นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดความแข็งแกร่งในทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพในการผลิตกำลังคนระดับฝีมือ ช่างเทคนิคและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความต้องการของตลาดแรงงานและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จัดฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้สายอาชีพให้ทุกคนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เติบโตปัญญาให้สังคม ส่งเสริม พัฒนาต่อยอดนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางอาชีพ เน้นความสำคัญในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้วิชาชีพให้กว้างขวางและหลากหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคนไทยสู่สังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมสมานฉันท์ที่เอื้ออาทรต่อกัน พัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นเอกภาพ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในรูปแบบคณะกรรมการการอาชีวศึกษาระดับชาติที่มีคุณภาพมาตรฐาน จึงได้กำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ทั้งความรู้ด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการหล่อหลอมให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถปฏิเสธอบายมุข ยาเสพติด มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ แสวงหาความรู้ องค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม รู้จักประกอบสัมมาอาชีพ นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีโอกาสเรียนรู้และฝึกอบรมทักษะอาชีพได้ตามความต้องการของผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดสังคมแห่งปัญญาและนวัตกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน มีการบริหารจัดการในทุกระดับด้วยรูปแบบคณะกรรมการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โปร่งใส เป็นธรรม ลดขั้นตอนการทำงาน กระจายอำนาจให้หน่วยปฏิบัติ มุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องถึงระดับปริญญา สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพ ครู อาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางการอาชีวศึกษาให้ได้รับการพัฒนามิใช่ประกอบวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอนทางวิชาการ การจัดสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กร ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และทักษะวิชาชีพ มีการใช้สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีและเครือข่าย สารสนเทศ มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังได้ปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการบริหารสถานศึกษาในสังกัดโดยให้สถานศึกษามีหน้าที่

จัดการศึกษาฝึกอบรมให้ความทันสมัย ยึดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาในพื้นที่ ระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพยากรและบุคลากรทั้งจากรัฐและเอกชน จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ ให้สถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่นวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม จัดการศึกษาเชิงธุรกิจการจัดงานการค้าและรับบริการรับจ้างผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน [5]

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพอสรุปได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นองค์กรที่จัดการอาชีวศึกษามุ่งสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในทุกสาขาวิชาชีพให้มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ฝึกอบรมวิชาชีพให้กับประชาชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้สายอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาศักยภาพให้คนไทยมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพโดยสุจริต สามารถดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในรูปแบบคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีมาตรฐาน เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการบริหารสถานศึกษาให้มีหน้าที่จัดการศึกษาฝึกอบรมที่ทันสมัย ยึดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ ประสานความร่วมมือระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา การให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน

2.2.1 แนวคิดในการจัดการอาชีวศึกษา

การอาชีวศึกษาหรือการฝึกอบรมอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่ออาชีพ มีการกำหนดระดับทักษะที่ผู้เรียนต้องทำได้หรือไม่ได้ในแต่ละอาชีพหรือแต่ละพันธกิจ มีการกำหนดความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ทั้งความรู้ ที่เป็นหลักวิชา ความรู้ที่สัมพันธ์กับทักษะ กำหนดคุณลักษณะ (Trait) เจตคติ (attitude) จริยธรรม (ethics) และจรรยาบรรณ (code of conduct) ที่พึงมีของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษา ดังนั้นการจัดการอาชีวศึกษาจึงมุ่งเน้นสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน (occupational competence) ให้เพียงพอในการประกอบอาชีพได้เป็นขั้นต้น

การจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติรวมทั้งเป็นพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาพุทธศักราช 2551 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การอาชีวศึกษา (Vocational Education) ยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อสอดคล้องกับ

ความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนา ผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบ อาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติ หรือประกอบอาชีพอิสระได้ เน้นการแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ใน อาชีพ มีบุคลิกภาพ คุณธรรม และเจตคติที่ดี โดยกำหนดรูปแบบในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการวัดและการ ประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดย เนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ บุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาในระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ใน เรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งใน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือ หน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน สามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

2.2.2 ความหมายของการอาชีวศึกษา

วีรพันธ์ สิทธิพงศ์ [6] ได้แสดงความเห็นไว้ว่าการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษา เพื่อสนองความ ต้องการกำลังคนของสังคม และเพิ่มทางเลือกให้กับนักเรียน นักศึกษาที่จะเป็นแรงจูงใจในกาส่งเสริม การเรียนรู้ทุกรูปแบบ

ธนวัฒน์ กณะบุตร [7] ได้อธิบายความหมายว่าการอาชีวศึกษา คือ บรรดากิจกรรม ทั้งหมดในระบบ และนอกระบบสถาบันอาชีวศึกษาที่ได้จัดไว้เป็นรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความ คล่องแคล่วให้กับงานที่ฝึกไว้กระทำการประกอบอาชีพ รวมทั้งการฝึกฝน การฝึกหัด การแนะแนว อาชีพในโรงเรียน และสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีโปรแกรมการอบรม การออกไปฝึกงาน มีการ อบรมกิจกรรมอาชีพใหม่ขึ้นอีกสำหรับบุคลากร

รุ่งโรจน์ อาริยะ [8] ได้อธิบายไว้ว่าการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาและการฝึกอบรม กำลังคนในระดับ ต่างๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม การศึกษาวิชาชีพนี้อาจดำเนินการได้ทั้งในระบบ

โรงเรียน กล่าวคือมีหลักสูตรกำหนดเวลาในการศึกษาอบรมและความมุ่งหมายไว้แน่นอน หรือ
ดำเนินการแบบนอกระบบโรงเรียน เช่น เรียนรู้จากพ่อแม่ จากการทำงาน ทำงานในโรงงาน จากการ
แนะนำอบรม ส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชนหรือราชการ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของการจัดการอาชีวศึกษาสรุปได้ว่า การอาชีวศึกษาเป็น
กระบวนการศึกษาในการผลิตและพัฒนากำลังคนในสายวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับ
เทคโนโลยีเป็นการจัดการเรียนรู้ ในระบบ นอกระบบ และระบบทวิภาคีให้แก่บุคคลในระดับต่างๆ
ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่องานที่ทำหรือ
นำไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ การฝึกงานในสถานประกอบการและเพิ่มทางเลือกให้กับผู้เรียน
ที่จะเป็นแรงจูงใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เพื่อเลี้ยงดูตนเอง ครอบครัวและอยู่ร่วมกันใน
สังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.3 ความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษา

ปัจจุบันสังคมมีการพัฒนาเป็น โลกเศรษฐกิจใหม่ (new economy) เป็นเศรษฐกิจความรู้ (knowledge
based economy) ที่จะต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพอย่าง
หลากหลายเข้ามาขับเคลื่อนทั้งระบบ นับว่าเป็นความสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญของชาติ
เนื่องจากการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จะยั่งยืนและมี
สมรรถนะในการแข่งขันระดับนานาชาติได้ จะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของคนในชาติโดยเฉพาะภาค
แรงงานที่เป็นกลุ่มอาชีวศึกษา ดังนั้นรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญด้วยการกำหนด
นโยบายด้านอาชีวศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ทุกฉบับอย่างต่อเนื่องมาตลอด ทั้งนี้ เพื่อเป็น
การเร่งรัดพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการอาชีวศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคน
ฝึกอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพได้อย่างกว้างขวาง และเหมาะสม สอดคล้องกับแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ตลอดจนการปลูกฝังนิสัยการทำงาน
การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข [5]

สรุปได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาความเจริญ ความมั่นคงของชาติโดยเฉพาะ
ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสามารถในการ
แข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติ ขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในด้านอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ
รัฐบาลที่ผ่านมาทุกสมัย จึงได้กำหนดนโยบาย ด้านอาชีวศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับ
มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเร่งรัดพัฒนาการผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ทักษะให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งการสร้างนิสัยที่ดีในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตได้อย่าง
มีความสุข

2.2.4 เป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษา มีเป้าหมายที่จะสร้างกำลังคนในชาติให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่รู้รักงาน การอาชีพอุตสาหกรรม ศิลปกรรมหรืออาชีพที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนา หากผู้ที่ได้เรียนวิชาการ อาชีวศึกษามา ก็จะใช้ความพินิจวิเคราะห์ รู้จักใช้วิจารณญาณไตร่ตรองให้มีความรอบคอบ มีเหตุผล กล้าตัดสินใจด้วยความถูกต้องตามความรู้ ความสามารถและเหตุผล ถ้าหากใช้ภาคปฏิบัติ ก็จะรู้จักใช้ ความละเอียด รอบคอบ สุขุม ประหยัด มีระเบียบ ทำให้สะดวกต่อการเลือกใช้งาน ทำให้ผลงาน ประสิทธิภาพเพิ่มทักษะในการทำงานยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดพลังและความสามารถในการสร้างแนวคิดได้อย่าง ถูกต้องด้วยตนเอง [5]

เป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษามีดังนี้

1. เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางให้กับระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศ
2. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในระบบอุตสาหกรรมและการสร้างอาชีพ ให้กับพลเมืองของประเทศ
3. เพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับเยาวชนที่จะได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาที่ตนเองมีความสนใจ
4. เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาการถ่ายทอดความรู้และความชำนาญในการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้า
5. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงจิตสำนึกของผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพและปฏิบัติงานอยู่แล้ว ให้เข้าใจ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของระบบงานและเทคโนโลยีที่พวกเขาจะต้องปรับตัวเอง ให้เข้ากับ สภาพงานและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
6. เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพที่จะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และอาจถึงขั้นเปลี่ยนแปลงงานใหม่หลายครั้งเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนไป

สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษา มีเป้าหมายเพื่อการสร้างกำลังคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่รู้รักงาน อาชีพอุตสาหกรรม และอาชีพฝีมือ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและ สังคม แก้ปัญหาการ ขาดแคลนแรงงาน สร้างอาชีพให้กับคนในชาติ เพิ่มทางเลือกให้กับเยาวชน ได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชา ที่ตนเองสนใจและถนัด ถ่ายทอดความรู้และความชำนาญในการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ มีทางเลือกที่หลากหลายในการประกอบอาชีพผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ไปใช้ ในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีความรู้ พื้นฐานที่จะศึกษาต่อหรือพัฒนาอาชีพของตนเองให้สูงขึ้น และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณธรรม สร้างผลผลิตและมีรายได้ที่มั่นคง

2.2.5 หลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาสายวิชาชีพ เพื่อพัฒนา กำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ฝีมือ และผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับช่างเทคนิค) ให้สอดคล้องกับ ตลาดแรงงาน สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม นักเรียน นักศึกษาที่ เรียนจบตามหลักสูตรกำหนด สามารถเป็นผู้ปฏิบัติงาน หัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการอาชีพ อิสระได้ หลักสูตรอาชีวศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเป็น สร้างองค์ความรู้ใน อาชีพ มีบุคลิกภาพคุณธรรมและเจตคติที่ดี โดยจำแนกระดับตามหลักสูตรการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิค ชั้นสูง (ปทส.) พุทธศักราช 2551 [5]

สรุปได้ว่า หลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสายอาชีพ เพื่อการพัฒนา กำลังคน ระดับกึ่งฝีมือ ฝีมือ และผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ ให้มี คุณธรรมและเจตคติที่ดีตามความ ต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และสามารถแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล โดยมีหลักสูตรที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดทำ การเรียนการสอนประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต(ทล.บ.)

2.2.6 ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพของนักเรียน นักศึกษา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2547 [9] อาศัยอำนาจข้อ 25 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการพัฒนา นักเรียนด้วยการประเมินผลการเรียน ดังนี้

1. ลงทะเบียนเรียนครบ 2 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 สถานศึกษาให้พ้นสภาพ
2. ลงทะเบียนเรียนครบ 4 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 สถานศึกษาให้พ้นสภาพ
3. ลงทะเบียนเรียนครบ 6 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.90 สถานศึกษาให้พ้นสภาพ
4. เรียนตามปกติ สอบแก้ตัว เรียนซ้ำ เรียนแทนรายวิชาที่สอบตก 6 ภาคเรียน ยังไม่เข้าเกณฑ์ การจบสถานศึกษาให้พ้นสภาพ

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2546 [9] อาศัยอำนาจข้อ 14 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการฟื้นฟูสภาพการ เป็นนักเรียนมีอยู่ 3 กรณี ดังนี้

1. ฟื้นฟูสภาพไปเอง เช่น สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ลาออก ถึงแก่กรรม
2. สถานศึกษาให้ฟื้นฟูสภาพ เช่น การขาดเรียนติดต่อกัน 15 วัน โดยไม่ได้แจ้งเหตุผล หรือไม่มา ติดต่อรักษาสถานภาพการเป็นนักเรียน นักศึกษา หรือประพฤติฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือ ต้องโทษคดีอาญาถึงจำคุก เว้นความผิดลหุโทษหรือขาดคุณสมบัติ
3. ฟื้นฟูสภาพเพราะผลการเรียน เช่น ลงทะเบียนเรียนครบ 2 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับ คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 หรือลงทะเบียนเรียนครบ 4 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับคะแนน เฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 หรือลงทะเบียนเรียนครบ 6 ภาคเรียน สอบแก้ตัวแล้วค่าระดับคะแนนเฉลี่ย สะสมต่ำกว่า 1.90 หรือเรียนตามปกติสอบแก้ตัวเรียนซ้ำเรียนแทนรายวิชา ที่สอบตกครบ 6 ภาคเรียน ยังไม่เข้าเกณฑ์การจบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาพอสรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการมุ่งให้ การศึกษาทางสายวิชาชีพ ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดระยะเวลาเรียน และ ระดับความรู้ ทั้งนี้ได้ระบุหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาโดยพิจารณาถึงความต้องการ ของตลาดแรงงาน สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ที่ผู้เรียนสามารถ เลือกเรียนได้ตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคล จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนด คุณสมบัติของผู้ที่จะสำเร็จการศึกษา และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น เมื่อผู้เรียน สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรก็จะมีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตร กำหนด แต่ถ้าหากผู้เรียนขาดความรู้ ความสามารถ หรือมีผลสัมฤทธิ์ไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรดังกล่าว หรือไม่สามารถปฏิบัติตามให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และการจัดการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ก็จะต้องฟื้นฟูสภาพนักเรียน นักศึกษา หรือต้องออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะ เรียนจบตามระยะเวลาที่กำหนดของหลักสูตร

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต้องเริ่มต้นด้วยการให้การศึกษาแก่บุคคล การจัดการ ศึกษาต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของชีวิต วัฒนธรรม และสังคม มิฉะนั้นจะ ก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาได้ ซึ่งถือว่าเป็นความล้มเหลวของระบบเพราะ เป็นการลงทุนที่ ได้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า จุดมุ่งหมายสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน คือ การผลิตกำลังคน ของชาติให้มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ สติปัญญา รู้จักคิดเป็น ทำเป็น สามารถพึ่งตนเองได้

เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ถ้การจัดการศึกษาล้มเหลว เนื่องจากการจัดการศึกษานั้นไม่สามารถสนองความต้องการ ของบุคคลและสังคมได้ เนื่องจากผู้เรียน จบแล้วไม่มีงานทำ เกิดปัญหาการว่างงาน เป็นลักษณะความล้มเหลวทางการศึกษาที่จะส่งผลให้เกิด ปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ความสูญเปล่าหรือความล้มเหลวทางการศึกษาอีกประเภทหนึ่งก็คือ การ ออกกลางคัน (Drop Out) ของผู้เรียน ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของสถานศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อันเป็นความล้มเหลวทางการศึกษาที่น่า เป็นห่วงอย่างยิ่ง [10] ได้ให้ความเห็น ไว้ว่าการออกกลางคันเป็นความสูญเปล่าหรือความล้มเหลวทาง การศึกษาที่สามารถจำแนกออกได้เป็นสองลักษณะ คือ ความสูญเปล่าภายใน (Internal Wastage) เป็น ความสูญเปล่าที่สืบเนื่องมาจากระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สามารถสังเกต ได้จากดัชนีตัวชี้วัดหลายตัว เช่น อัตราการตกซ้ำชั้น การใช้เวลาเรียนมากกว่าปกติ และการออก กลางคัน เป็นต้น ส่วนอีกลักษณะหนึ่งเป็นความสูญเปล่าภายนอก (External Wastage) ที่เป็ความสูญ เปล่าอันเนื่องมาจากการผลิตผู้เรียนจบออกมาแล้วไม่มีงานทำหรือเกิดภาวะการว่างงาน วัดได้จาก ดัชนีการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาหรือการทำงานต่ำกว่ามาตรฐานความรู้ ความสามารถที่ได้ศึกษา เล่าเรียนออกมาหรืออาจจะวัดจากดัชนีอัตราการไม่รู้หนังสือ หรือไม่สามารถอ่าน เขียนหรือใช้ภาษา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ เพ็ญจากา สุทธะพินทุ [11] ได้สรุปลักษณะความสูญเปล่าทาง การศึกษาไว้ ดังนี้

1. ความสูญเปล่าเนื่องจากการที่นักเรียน นักศึกษาสอบตกและเรียนซ้ำชั้น
2. ความสูญเปล่าเนื่องจากครูไม่ได้สอน และนักเรียน นักศึกษาไม่ได้เรียนเต็มที่
3. ความสูญเปล่าเนื่องจากใช้ห้องเรียน อาคารสถานที่ โดยไม่ได้ประโยชน์ที่คุ้มค่า
4. ความสูญเปล่าเนื่องจากการบริหารงาน เช่น นโยบายไม่แน่นอน ไม่สานต่อเนื่องกัน การจัด อัตราครูที่ไม่เหมาะสม การผลิตนักเรียน นักศึกษา ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
5. ความสูญเปล่าเนื่องจากครูหย่อนสมรรถภาพ เช่น ทำการสอนโดยไม่ได้เตรียมการสอนและ ขาดความรับผิดชอบ
6. ความสูญเปล่าเนื่องจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ แต่ไม่ได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ ไม่ มีการบำรุงรักษา
7. ความสูญเปล่าเนื่องจากขาดระบบการแนะแนวในเรื่องที่พอจะมองเห็น คือ
 - 7.1 นักเรียน นักศึกษา เลือกเรียนผิดสาขาวิชา หรือวิชาไม่ถูกกับนิสัย ทำให้สอบตกหรือ ต้องเปลี่ยนวิชาเรียนกลางคัน เสียเวลาเรียน
 - 7.2 การให้การศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาอย่างหนึ่ง แต่นักเรียน นักศึกษามุ่งไปอย่างหนึ่ง ทำให้การศึกษาสูญเปล่าไม่ได้ผลตามความมุ่งหมาย
 - 7.3 เรียนแล้วไม่ได้ประโยชน์ เช่น เรียนอาชีวศึกษาแล้วไม่ได้ใช้วิชานั้น เป็นต้น
8. ความสูญเปล่าเนื่องจากการตรวจสอบทางสถิติ และขาดการวางแผนที่ดี

การออกกลางคัน (Drop Out) เป็นความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาหรือการด้อยประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา เพราะถ้าคำนึงตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่ถือว่าประสิทธิภาพเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้อน (Input) กับผลผลิต (Output) ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมนั้นจะต้องให้ผลตอบแทนที่มีปริมาณและคุณภาพสูงด้วย เพราะฉะนั้น ตามหลักการนี้ถ้าการจัดการศึกษาของสถาบันใดสามารถใช้ปัจจัยป้อนน้อยแต่ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพมากหรือสามารถผลิตนักเรียน นักศึกษาได้ตามจำนวนที่รับเข้าเรียนและเรียนจบตามหลักสูตรทุกคน ไม่มีการออกกลางคันหรือไม่มีนักเรียน นักศึกษาคนใดใช้เวลาเรียนมากกว่าหลักสูตรกำหนด การจัดการศึกษาของสถาบันนั้นย่อมถือว่ามีประสิทธิภาพมากเช่นกัน

ความหมายการออกกลางคัน มีนักวิชาการทางการศึกษาและผู้รู้ได้ให้ความหมายของการออกกลางคันไว้หลากหลายทัศนะ ดังนี้

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ [12] กล่าวว่า การออกกลางคันหมายถึง การที่ผู้เรียนหยุดการเรียนออกไปก่อนที่จะครบตามเวลาเรียนที่หลักสูตรกำหนด

สุภาพร เหมอมรไพบูลย์ [13] สรุปความหมายของการออกกลางคันไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษาก่อนจบหลักสูตรตามที่กำหนด โดยเฉพาะการออกจากสถานศึกษาในขณะที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา

นฤมล พิงกิจ [14] ได้กล่าวว่าการออกกลางคันหมายถึง การที่ผู้เรียนต้องออกจากระบบของสถานศึกษาด้วยสาเหตุใดก็ตามก่อนที่จะเรียนสำเร็จตามหลักสูตร

สุรศักดิ์ คดีพงศ์ธาดา [15] ได้กล่าวไว้ว่าการออกกลางคันหมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษาต้องออกจากสถานศึกษาในระหว่างที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาไม่ว่าจะเป็นกรณีโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

ภูมริน บุญทวี [16] มีความเห็นว่าการออกกลางคันหมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษา หยุดเรียนในกระบวนการเรียนการสอนก่อนที่จะจบหลักสูตร เช่น เข้าเรียนแล้วหยุดเป็นช่วงๆ จนกระทั่งมีเวลาเรียนไม่พอ หรือเข้าเรียนระยะหนึ่งแล้วหยุดเรียนไปเลย หรือเข้าเรียนแล้วไม่เข้ารับการประเมินผล เป็นต้น

สุรชาติ กองธรรม[17] ได้อธิบายเกี่ยวกับการออกกลางคันว่าหมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษาต้องออกจากสถานศึกษาในขณะที่ยังไม่จบการศึกษาตามหลักสูตร

ชัยมงคล จำรูญ [18] อธิบายไว้ว่าการออกกลางคันหมายถึง การที่ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษาก่อน การเรียนจบตามที่หลักสูตรกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกจากสถานศึกษาหรือหยุดเรียนก่อน ครบเวลาเรียน ซึ่งไม่ใช่สาเหตุอันสืบเนื่องมาจากการย้ายที่เรียน

วัชรินทร์ แสงมา และคณะ [19] อธิบายว่าการออกกลางคัน หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้ามาเรียน ในสถานศึกษาแล้วต้องออกก่อนสำเร็จการศึกษาด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ได้แก่ การลาออก ไม่ลงทะเบียนเรียน หรือผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้

รุ่งโรจน์ อาริยะ [8] อธิบายไว้ว่าการออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษา เข้าศึกษาต่อ ในสถานศึกษาแล้วต้องออกจากสถานศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรด้วยสาเหตุใดสาเหตุ หนึ่ง เช่น ลาออกเนื่องจากผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จำหน่ายชื่อออกเพราะ ไม่ลงทะเบียนเรียนตามกำหนดเวลา ขาดเรียนเกินกำหนด จึงพ้นสภาพการเป็นนักเรียน นักศึกษา ก่อน สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับแนวคิดและความหมายของการออกกลางคันสรุปได้ว่า การออกกลางคัน เป็นสภาพการณ์ที่นักเรียน ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาแต่ไม่สามารถเรียนจบได้ตามระยะเวลา หรือ ครบถ้วนตามที่หลักสูตรแต่ละระดับกำหนดไว้ การออกกลางคันของนักเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ก็เช่นเดียวกันที่ต้องออกกลางคันด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น การ ลาออก มีผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่สถานศึกษากำหนดหรือถูกตัดชื่อออกจากระบบทะเบียน ของสถานศึกษาเพราะไม่ลงทะเบียนเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ไม่ได้หมายรวมถึงสาเหตุอัน เนื่องมาจากการย้ายสถานที่เรียนในระหว่างภาคเรียนหรือปีการศึกษา

2.4 ปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษา

การออกกลางคัน (Drop Out) เป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยสาเหตุที่หลากหลายตามข้อมูล พื้นฐานของแต่ละระดับการศึกษาหรือประเภทของการจัดการศึกษา แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใด ก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีผลต่อความสูญเปล่าทางการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งรับผิดชอบในการจัดการเรียนการ สอนให้กับเยาวชนของชาติ จะต้องเร่งดำเนินการศึกษาหาสาเหตุและวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลดลงให้มากที่สุดหรือหมดไป สำหรับปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าจากข้อมูลของ สถานศึกษา ตลอดจนผลงานของนักวิชาการต่าง ๆ จึงได้สรุปปัจจัยสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการออก กลางคันของนักเรียน นักศึกษา ประกอบด้วยปัจจัย ด้านสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตรและ

การเรียนการสอน ด้านส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษา ด้านสภาพครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อม มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษา

ปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษา เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวกับร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม ความสัมพันธ์ทางสังคม พื้นฐานความรู้ ครอบครัว บุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะแสดงออกในช่วงวัยรุ่นหรือช่วงของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลง หรือเป็นกระบวนการในการพัฒนาจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ [18] ไม่ต้องการให้มีการบังคับ ควบคุม แต่ต้องการอิสรภาพ ดังนั้น ในการจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องคำนึงถึงปัจจัย สำคัญนี้เพราะนักเรียน นักศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษา เพราะถ้าขาดนักเรียน นักศึกษา การเรียน การสอนก็จะไม่เกิดขึ้น การศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สถานศึกษา และครูผู้สอน จึงควรศึกษาข้อมูลส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ความต้องการ ความสนใจ และความมุ่งหวังต่อสาขาวิชาที่เรียน ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

ความพร้อมในการเรียนรู้ ปัญหาสุขภาพจิต สภาพแวดล้อม เนื้อหาวิชายากเกินไป การปรับตัวเข้ากับสภาพการเรียนใหม่ไม่ได้ แบ่งเวลาเรียนไม่เหมาะสม ขาดความพยายาม ขาดความตั้งใจในการเรียน เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป ปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ไม่ได้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลอาจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผนจัดการเรียนการสอน เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจส่งผลให้นักเรียน นักศึกษา มีผลการเรียนที่ไม่ดี จะเป็นปัญหาทำให้การเรียนการสอนไม่สัมฤทธิ์ผล และส่งผลให้เป็นสาเหตุการออกกลางคันได้ อย่างไรก็ตามการที่นักเรียน นักศึกษาออกกลางคัน อาจจะไม่ได้ออกจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง แต่อาจมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้โดยไม่กระทำในสิ่งที่จะเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น รวมทั้งมีการเล็งเห็นหรือสามารถคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนที่จะมีต่อตนเองและผู้อื่นด้วย 2) สุขภาพ ความบกพร่องทางร่างกายไม่ว่าจะเกิดจากกรณีใด เช่น ร่างกายพิการ โรคภัยไข้เจ็บหรือ สิ่งที่ได้รับจากบรรพบุรุษทำให้นักเรียน นักศึกษาคิดมากไม่สบายใจและเกิดปมด้อย จึงเป็นสาเหตุ สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อนักเรียน 3) ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์ และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพึ่งพากันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายหรือทางสายเลือด โดยสมาชิกภายในครอบครัวที่มีความรักความผูกพันต่อกัน มีการช่วยเหลือห่วงใยต่อกัน จึงก่อให้เกิดความสุขภายในครอบครัว และเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีแก่สมาชิก 4) ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ และคุณธรรมของ

นักเรียน นักศึกษา นักเรียน นักศึกษาบางคนที่ดีกับเพื่อนดี เพื่อนจะช่วยสนับสนุนและประคับประคองให้ประพฤติดีงามตามความคาดหวังของสังคมไปด้วย แต่นักเรียน นักศึกษาบางคนที่ไม่ดีกับเพื่อนที่ไม่ดี เพื่อนก็จะชักนำเข้าไปสู่ความตกต่ำและล้มเหลวด้วยกัน นอกจากนี้

เจียรนัย ทรงชัยกุล [20] ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ในกลุ่มเพื่อนไว้ว่า เพื่อนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียน นักศึกษาออกกลางคัน เพื่อนมีหลายประเภท ถ้านักเรียน นักศึกษาคบเพื่อนที่จะชักนำไปทางที่ดีก็จะส่งผลไปทางที่ดีด้วย แต่ถ้าคบเพื่อนที่ไม่ดีแล้ว มักจะชักนำในการเที่ยวเตร่หาความสนุกสนาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสาเหตุ ทำให้นักเรียน นักศึกษาออกกลางคัน ดังนี้

1. เพื่อนเสเพล เพื่อนจะชักชวนกันไปหมกมุ่นกับอบายมุข เที่ยวเตร่ตามสถานที่พักผ่อน ดิฉันเสพติด เล่นการพนัน ดิฉันเกมส์ อินเทอร์เน็ต ทำให้นักเรียน นักศึกษาไม่มีเวลาเรียนหนังสือ หรือมีเวลาแต่เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่มีสมาธิ จึงเป็นเหตุให้นักเรียน นักศึกษาออกกลางคัน

2. เพื่อนเกเร เพื่อนอาจจะร่วมมือกันรังแกเพื่อนนักเรียน นักศึกษาด้วยกัน จึงถูกทางสถานศึกษาทาโทษ คัดโทษไว้ หรืออาจถูกเพื่อนในสถานศึกษาที่โตกว่าคอยรังแก บังคับไม่ให้ไปสถานศึกษาบ้าง โดยลอบทำร้ายร่างกายทำให้ไม่กล้าไปเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันที่เกี่ยวข้องกับด้านส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษาไว้ ดังนี้ [5]

- 2.1 การย้ายสถานศึกษา ประเด็นการย้ายมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา เพราะการย้ายสถานศึกษาทำให้ขาดประสบการณ์ในสถานศึกษาใหม่ ขาดกลุ่มเพื่อนที่จะคอยช่วยเหลือทั้งในเรื่องการเรียน การให้กำลังใจ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ ก็ย่อมส่งผลต่อการเรียน และการที่ผลการเรียนถูกกระทบกระเทือนก็จะส่งผลต่อความเบื่อหน่ายต่อการเรียนและเป็นสาเหตุของการออกกลางคันได้ นอกจากนี้ การย้ายสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับผลการเรียนที่ต่ำลงของนักเรียน นักศึกษา เนื่องจากต้องอยู่ห่างไกลพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้ไม่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างใกล้ชิด

- 2.2 เพศ มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา เพศหญิงที่ออกกลางคันมากกว่าเพศชายในสถานศึกษา เนื่องจากการตั้งครรภ์และการแต่งงานมีครอบครัว

- 2.3 การถูกลงโทษ มักจะเกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่น เช่น ไม่ทำการบ้าน การทำผิดระเบียบ วินัยของสถานศึกษา การขาดเรียน การทะเลาะวิวาท การดิ้นรนเสเพล ฐัฐสาว การถูกทำโทษมีผลต่อจิตใจนักเรียน นักศึกษา และส่งผลต่อการออกกลางคันในที่สุด

- 2.4 สติปัญญา มีผลโดยตรงต่อผลการเรียน การที่บุคคลมีความแตกต่างกัน สติปัญญาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญโดยเฉพาะการเรียนรู้ของบุคคล นักเรียน นักศึกษาที่มีสติปัญญาดีสามารถเล่าเรียนได้ดีกว่านักเรียน นักศึกษาที่มีสติปัญญาไม่ค่อยดี สติปัญญาจึงส่งผล ต่อการออกกลางคัน

2.5 การเบี่ยงเบนต่อการเรียน นักเรียน นักศึกษาที่เบี่ยงเบนต่อการเรียนจะมีอัตราเสี่ยงในการออกกลางคัน เพราะการเบี่ยงเบนต่อการเรียนเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการประสบผลสำเร็จในการเรียนและนำไปสู่การออกกลางคัน

2.6 ปัจจัยด้านสถานศึกษามักจะมุ่งไปที่พฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาเป็นความประพฤติ ความตั้งใจ ความสนใจ ทักษะต่อการเรียน ผลการเรียนต่ำและการตกซ้ำชั้นจะมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคัน

2.7 การสนับสนุนทางบ้าน นักเรียน นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากทางบ้านจะออกกลางคั นน้อยกว่านักเรียน นักศึกษาที่ไม่ได้รับการสนับสนุนทางบ้าน และการสนับสนุน ทางบ้านมีผลต่อการเรียนของนักเรียน นักศึกษาด้วย

2.8 การขาดเรียน มีสาเหตุมาจากหลายสาเหตุนักเรียน นักศึกษา มาเรียนมากทำให้การออกกลางคั นน้อย และถ้านักเรียน นักศึกษามาเรียนน้อยมีความเสี่ยงในการออกกลางคั นมากพฤติกรรมขาดเรียนมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และความน่าสนใจของกิจกรรมในชั้นเรียน การหนีเรียนถือเป็นสาเหตุการออกกลางคั น

2.9 พฤติกรรมเบี่ยงเบน นักเรียน นักศึกษาที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยง เสี่ยงเสียในเรื่องต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคั นของนักเรียน นักศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียน นักศึกษาเป็นส่วนสำคัญของระบบการเรียนการสอน ถ้าไม่มีนักเรียน นักศึกษา การเรียนการสอนก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นักเรียน นักศึกษา จะต้องมีความพร้อมที่จะรับการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ก็เช่นกันที่จะต้องมีความพร้อมและพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะพัฒนาทักษะและประสบการณ์ของตนเองอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การออกกลางคั นก็มีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัวของนักเรียน นักศึกษาเป็นสำคัญ อันได้ สภาพร่างกายไม่พร้อม การไม่ได้เรียนในสาขาที่ตนเองอยากศึกษา ครอบครัวมีพี่น้องหลายคนทำให้ฐานะทางบ้านไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมในการเรียน ในการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนอาจขาดการเอาใจใส่จนทำให้นักเรียนจบออกมาไม่มีพื้นฐานความรู้ต่ำจนทำให้ไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับสายอาชีพ และการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่ต้องหารายได้ในการส่งเสริมในการเรียน จากเหตุผลสุดท้ายต้องออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะเรียนจบครบตามที่หลักสูตรกำหนด

2.4.2 ปัจจัยด้านสภาพครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วย สามิ ภรรยา และลูก ครอบครัวไทยเป็นสถาบันที่สมาชิกภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ลักษณะของครอบครัวจะสะท้อน

ให้เห็นในเชิงสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมต่างๆ และจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ครอบครัวเป็นสังคมแรกของมนุษย์ที่จะขัดเกลาอบรมบ่มนิสัยบุตรหลานด้วยการให้การเรียนรู้ทุกรูปแบบ เพื่อเตรียมตัวที่จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอนาคต ครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วยพ่อแม่ ลูก และจะต้องอยู่ร่วมกันมีความสัมพันธ์กัน พ่อแม่ จะต้องดูแลเลี้ยงดูลูก อบรมสั่งสอนแนะนำให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้การศึกษาตามฐานะและเศรษฐกิจ นักเรียน นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีความสมบูรณ์มักจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่ถ้าครอบครัวใดไม่สมบูรณ์ เช่น พ่อแม่แยกกันอยู่หรือเสียชีวิต สภาพหย่าร้าง พ่อมีภรรยาใหม่หรือแม่สามีใหม่ ลูกไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวฐานะไม่ดีรายได้น้อย หรือประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งเพราะนักเรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ร่วมกันกับครอบครัว ชีบซับพฤติกรรมส่วนบุคคลมาจากคนในครอบครัว ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ถ้าพ่อ แม่หรือผู้ปกครอง มีความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ละเว้นการทะเลาะกัน รวมทั้งการแยกกันอยู่ หรือการหย่าร้าง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ ความรู้สึก พฤติกรรม และเป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาได้ ทั้งนี้ มีนักวิชาการ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับครอบครัวไว้ ดังนี้

กองสารวัตรนักเรียน [21] อธิบายเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางครอบครัวที่อาจจะส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน นักศึกษา ที่จะป็นปัจจัยสาเหตุการออกกลางคัน ดังนี้

1. ปัญหาความยากจน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยในชนบท หรือในแหล่งเสื่อมโทรม และยังมีลูกมากด้วย จึงต้องต่อสู้กับปัญหาของความอดอยาก ดิ้นรนทำมาหากินเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ไม่มีเวลาเอาใจใส่ทั้งด้านการเรียน การอบรม สุขภาพอนามัยตลอดจนการให้ความรัก ความอบอุ่น เลี้ยงดูกันตามยถากรรม นอกจากนี้ นักเรียน นักศึกษายังต้องช่วยเหลือทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว ต้องทำงานก่อนไปเรียน บางทีเลิกเรียนแล้วกลับไปช่วยงานอีกจนถึงค่ำไม่มีโอกาสได้ทำการบ้าน ออกจากบ้านไปเรียนก็สาย บางครั้งก็จะไม่ไปเรียนเลยเพราะทำการบ้านไม่เสร็จกลัวถูกทำโทษ เกิดความกลัวครูผู้สอน เกิดปมด้อย อายุเพื่อนจึงทำให้ขาดเรียน

2. ปัญหาบ้านแตก ได้แก่ พ่อแม่แยกกันอยู่ หรือพ่อแม่ ทะเลาะกันทุกวันจนลูกอยู่บ้านไม่ได้ ในกรณีที่พ่อแม่แยกทางกันนักเรียน นักศึกษาอาจจะอยู่กับฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่หรือกับญาติ นักเรียน นักศึกษาพวกนี้จะเก็บตัวเงียบ เหงาเศร้า ไม่ได้ได้รับความอบอุ่นไปถึงสถานศึกษาถูกเพื่อน ถามสภาพทางบ้านหรือถูกเพื่อนๆ หยอกล้อ จึงทำให้เกิดการเบื่อหน่ายอยากหนีสังคมจึงไม่อยากไปเรียน

3. พ่อ แม่ ขาดความเข้าใจ นักเรียน นักศึกษาจะไปเรียนหรือไม่ก็ไม่สนใจบางคนสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาขาดเรียนเสียอีก พ่อ แม่ไปเที่ยวหรือไปมั่วสุมในวงการพนัน ก็ทำให้นักเรียน นักศึกษาขาดเรียนเพื่ออยู่เฝ้าบ้าน ดังนั้น เมื่อขาดเรียนบ่อยจึงเกิดเป็นนิสัยเคยชิน

4. พ่อ แม่ ไม่สนใจ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาโดยมีความคิดเอาเฉพาะหน้า ให้ได้ใช้งานนักเรียน นักศึกษาเพื่อความสะดวกของตนเอง และคิดว่าถ้าไม่ได้เรียนหนังสือก็อยู่ได้หรือคิดว่าเรียนไปก็ไม่ได้เรียนต่อ ไม่ได้ช่วยให้ฐานะครอบครัวดีขึ้น จึงให้ช่วยกันทำงานหาเงินคิดว่าไม่สนับสนุนให้ไปเรียน ซึ่งบางท้องที่พ่อ แม่ ผู้ปกครองนำไปทำนาทำไร่ไกลจากบ้าน โดยไปสร้างที่อยู่อาศัยพักชั่วคราวเพื่ออยู่ทำงานกันจนเสร็จตามฤดูกาลจึงกลับมา

5. พ่อแม่มีอาชีพเร่ร่อน ได้แก่ กรรมกรขายแรงงานซึ่งพบได้จากพ่อแม่ที่เป็นลูกจ้าง เมื่อไปทำงานที่ใดก็นำลูกไปด้วยโดยไม่ได้แจ้งย้ายภูมิลำเนา และไม่แจ้งย้ายจากสถานศึกษาเดิม เมื่อนักเรียนนักศึกษาไปอยู่ด้วยก็ให้อยู่บ้านช่วยทำงาน

ธารง อุดมไพจิตรกุล [22] ให้ความหมายว่าครอบครัว หมายถึง สถาบันทางสังคมซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุด แต่มีความผูกพันแนบแน่นทางสายโลหิต แม้จะมีการแยกครอบครัวแต่ความผูกพันทางญาติยังมีอยู่ ทั้งนี้เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในฐานะสามี ภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้องมาจากพื้นฐานของความรักและปรารถนาดีต่อกันโดยตามธรรมชาติ

บรรจง โอพาร์ และคณะ [23] อธิบายไว้ว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและครอบครัวมีผลต่อการออกกลางคันของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและครอบครัวของผู้เรียน ที่มีความแตกต่างกันย่อมจะส่งผลกระทบต่อพื้นฐานทางด้านจิตใจ ดังนั้นถ้าสภาพเศรษฐกิจและครอบครัว มีความมั่นคงจะเป็นแรงสนับสนุนในการศึกษาต่อและแก้ปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนได้

ชาญ สุขเสวบัณฑิต [24] กล่าวว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน นักศึกษามากกว่าคนอื่นในครอบครัว ถ้าพ่อแม่มีความสัมพันธ์แนบแน่นลึกซึ้ง มีการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นและเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญต่อเด็กอย่างยิ่ง

ไพฑูรย์ เครือแก้ว [25] อธิบายว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานและเป็นสถาบันแรกในประวัติศาสตร์ และเป็นการวิวัฒนาการของมนุษยชน กลุ่มคนที่ประกอบเป็นสมาชิกของครอบครัวนั้นเป็นกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) ซึ่งแต่ละคนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น เกี่ยวโยงซึ่งกันและกันประดุจสายใยแมงมุม ครอบครัวจะประกอบด้วยบุคคลต่างเพศตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งกันและกัน มีข้อผูกพันที่จะทำให้ความสัมพันธ์ทางเพศที่มีต่อกันนั้นเป็นไปด้วยความแน่นอนและมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้เกิดมีบุตรด้วยกัน

ชัยมงคล จำรูญ [18] ได้อธิบายไว้ว่า ครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือครอบครัว เดียวที่อยู่กันเฉพาะ เช่น แม่กับลูก หรือพ่อกับลูก เป็นต้น ครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยงจากการที่พ่อแม่แยกกันอยู่ หรือพ่อแม่ทิ้งลูกให้อยู่กับญาติผู้สูงอายุ สภาพครอบครัวยากจน พ่อแม่มีการศึกษาน้อย นอกจากนี้ปัญหา

ภายในครอบครัว เช่น เด็กเรียนไม่เก่ง เกรง ดิฉันเสียดใจที่เป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาด้วยเช่นกัน

แทนคุณ จิตต์อิสระ [26] ได้อธิบายไว้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด บุคคลในครอบครัวต้องมีความรัก ความเข้าใจต่อกัน พฤติกรรมการเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่าและการเคารพนับถือกันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญและการที่พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตรจะทำให้บุตรไม่สนิทสนมกันเท่าที่ควร ความห่างเหินกันทำให้บุตรรู้สึกแตกแยก และเอาแต่ใจตนเอง จนกลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การหนีเรียน ทะเลาะวิวาทและต้องย้ายสถานศึกษาในที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัวสรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญเพราะครอบครัวเป็นแหล่งแรกเริ่มในการพัฒนาจริยธรรม ค่านิยม และบุคลิกลักษณะของนักเรียน นักศึกษา การที่ครอบครัวจะสามารถทำหน้าที่ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีพลังสร้างสรรค์เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์เชื่อมโยงสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้ได้มีโอกาสพูดคุยกัน สอบถาม เข้าใจความเป็นอยู่ของกันและกันในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีความสบายใจ ซึ่งปัญหาของนักเรียน นักศึกษาที่มีสาเหตุมาจากครอบครัวมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน เช่น พ่อแม่ มีฐานะยากจนไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอนลูก หรือร่ำรวยมากเกินไปเลี้ยงดูลูกอย่างไม่เหมาะสมใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อาจจะมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิด พ่อแม่ เอาใจใส่มากเกินไปบังคับให้ทำตามคำสั่งอยู่เสมอ สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกไม่ได้รับความอบอุ่นอย่างเพียงพอ กำหนดระเบียบเคร่งครัดเกินไป หรือปล่อยปละละเลย ไม่สนใจและไม่สนับสนุนให้ศึกษาเล่าเรียน สถานที่ตั้งของบ้านเรือนถ้าอยู่ในบริเวณแหล่งแออัด อาจจะได้พฤติกรรมที่ไม่ดีก้าวร้าวหยาบคายก็ได้ เพราะฉะนั้นปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่น่าจะส่งผลให้การเรียนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และอาจจะเป็นปัจจัยสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.4.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

สถานศึกษานั้นเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน ประเด็นที่ควรพิจารณาสำหรับสถานศึกษา ก็คือ อาคารสถานที่ ตัวอาคารจะต้องมีโครงสร้างแข็งแรงปลอดภัย มีห้องสุขาเพียงพอ เป็นสัดส่วนปราศจากสิ่งเป็นอันตรายต่อครูผู้สอน และนักเรียน นักศึกษา มีสภาพห้องเรียนที่เป็นสัดส่วนที่เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีบรรยากาศในชั้นเรียนและนอกห้องเรียนที่ดี มีการบริการน้ำดื่มที่สะอาด มีสถานที่พักผ่อนและสภาพแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ต้องพิจารณาด้านสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่สอนหรือฝึกอบรมด้านวิชาชีพจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ

เครื่องจักรที่เพียงพอสำหรับการฝึกทักษะความชำนาญในสาขาวิชาชีพนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาพบว่า นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและมาตรการต่างๆ ของสถานศึกษาที่นำมาจะมีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ได้เช่นเดียวกัน มีบุคคลและหน่วยงานที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสถานศึกษา ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [5] มีนโยบายด้านการจัดการอาชีวศึกษา โดยการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ ซึ่งได้ระบุไว้ 8 กลยุทธ์ ดังนี้

1. ผู้เรียนต้องการเรียนสาขาวิชาใด ต้องได้เรียนสาขาวิชานั้น
2. ฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาโดยพัฒนาสถานศึกษาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้สมบูรณ์เพียงพอ เช่น จัดตั้งโรงงานในสถานศึกษา
3. จัดให้มีวิธีการเรียนแบบทวิภาคีร่วมกับภาคเอกชน ให้โอกาสบุคคลภายนอก เช่น พนักงานของสถานประกอบการได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง เช่น มีสถานศึกษาในสถานประกอบการ เป็นต้น สำหรับนักเรียน นักศึกษาควรมีโอกาสเข้าไปฝึกงานตามสภาพจริง ใช้วัสดุฝึกและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในสถานประกอบการ
4. จัดให้มีห้องปฏิบัติการนอกห้องเรียน นอกจากผู้เรียนจะได้ช่วยเหลือสังคมแล้ว ยังได้ฝึกปฏิบัติงานจริงนอกสถานศึกษาอีกด้วย
5. สร้างผู้ประกอบการรุ่นเยาว์โดยนักเรียน นักศึกษารับงานไปทำ ผลิตชิ้นงานและนำออกจำหน่าย เพื่อจะได้เป็นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น และเป็นการหารายได้ระหว่างเรียน
6. จัดฝึกอบรมอาชีพเคลื่อนที่สู่ชุมชน เป็นการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท เพราะเมื่อชาวบ้านมีความรู้จากการฝึกอบรมแล้วเขาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้
7. พัฒนานักเรียน นักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง
8. ส่งเสริมพัฒนานักเรียน นักศึกษาในการคิดค้น เช่น สิ่งประดิษฐ์ต้นรุ่นใหม่ เพื่อเป็นแนวทางการสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา คิดสร้างสรรค์งาน เกิดความรู้ใหม่ และสามารถนำชิ้นงานออกจำหน่าย และเป็นเส้นทางสู่การจดสิทธิบัตรคุ้มครองภูมิปัญญาต่อไป

นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาสถานศึกษายังต้องเพิ่มเติมอีก 3 เรื่อง คือ

1. เพิ่มพูนทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษาสากล เช่น ภาษาอังกฤษ
2. ผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านการวางแผนธุรกิจแบบง่ายได้ เน้นให้ผู้เรียนทำแล้วขายได้ ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ผู้เรียนต้องมีความรู้ในการทำวิจัยแบบง่ายๆ เพื่อให้มีหลักการอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและการคิดค้นผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ๆ

ประยูรศรี มณีศรี [27] แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อปัจจัยสาเหตุ หรือมีอิทธิพลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการส่งเสริม พัฒนาการทางอารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทางการศึกษา สถานศึกษาและ ครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จึงควรกระทำ ดังนี้

1. การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ นักเรียน นักศึกษาจะมีพัฒนาการทางอารมณ์มากขึ้นเพียงไรขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนบางคนอาจจะเกิดการคับข้องใจไม่สามารถปรับตัว เข้ากับสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาได้ เกิดอารมณ์ต่างๆ ขึ้นทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียน ส่งผลให้เกิด ความท้อถอย เบื่อหน่าย หดห่อใจ ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องปรับปรุงหรือจัดสิ่งต่างๆ ดังกล่าวที่ไม่ดีแก่ตัวนักเรียน นักศึกษาให้หมดไป โดยนำจิตวิทยาพัฒนาการเข้าช่วยให้นักเรียน นักศึกษามี พัฒนาการทางอารมณ์ไปในทางที่ดีงาม เช่น

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางตัวให้เป็นที่พึ่งของนักเรียน นักศึกษา และ เปรียบเหมือนตัวแทนของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง

1.2 ครูผู้สอนต้องสร้างสิ่งเร้าให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความสุขใจในการเรียน เกิดความ มานะพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

1.3 สถานศึกษาต้องไม่มีกฎระเบียบที่หยุมหยิมมากเกินไป พิจารณาตามหลักการและ ดำเนินการตามทางสายกลางในขั้นแรก

1.4 สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่ดี พร้อมทั้งกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยให้นักเรียน นักศึกษาได้สนุกสนานเพลิดเพลิน มีชีวิตชีวา สดชื่นร่าเริง มีความผูกพันกับสถานศึกษา และความ สนใจในการเรียนรู้

2. การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม สถานศึกษาเป็นสถาบันสังคมแห่งแรกที่นักเรียน นักศึกษา ได้เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม แต่ละปรับตัวได้หรือไม่ได้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พร้อมทั้งบทบาทของครูผู้สอน สถานศึกษาจึงควรมีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้ถูกต้อง ดังนี้

2.1 การมอบหมายหรือแบ่งงานให้นักเรียน นักศึกษาทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อจะได้มี ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม รักพวกพ้อง เปิดโอกาสให้ เลือกรับสมาชิกของหมู่คณะตามความพอใจ

2.2. ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนมีอิทธิพลมาก ในช่วงวัยรุ่น ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสม

3. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา สถานศึกษาเป็นแหล่งรวมวิทยากรต่างๆ สำหรับ นักเรียน นักศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ หรือเป็นแหล่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านเพื่อนำความรู้ไปใช้ ในการดำรงชีวิตให้มากที่สุด จึงควรคำนึงถึงการจัดการศึกษาเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนี้

3.1 ความเหมาะสมของเนื้อหา และ โครงสร้างหลักสูตร

3.2 วิธีการจัดการเรียน การสอนและการปกครองที่ถูกต้อง หรือครูผู้สอนจะต้องเป็นครูที่มีสมรรถนะในการเป็นครู เช่น

3.2.1 สามารถทำการสอนได้อย่างดี โดยรู้จักหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน รู้จักการวางแผนสำหรับการเรียนการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน มีวิธีสอนแบบต่างๆ และใช้ได้อย่างเหมาะสม มีแบบทดสอบต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน

3.2.2 สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักหลักการ ที่ว่าถ้าสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่างๆ ไว้ประจำตัวได้แล้วย่อมจะปกครองตัวเองได้ ใช้หลักการ วิธีการของการแนะนำและการอบรม ใช้ผลของการวิจัยให้เป็นประโยชน์ในการอบรม

3.2.3 สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักความสำคัญของกิจกรรมในหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรในการเรียนการสอนตามที่เหมาะสม ปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นด้วยความเต็มใจ รักษาสัมพันธภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวง

3.2.4 สามารถสร้างสัมพันธภาพและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับที่เป็นครู ช่วยเหลือ ปรับปรุงชุมชนตามความเหมาะสม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตามที่เห็นเหมาะสม

3.2.5 สามารถเป็นครูผู้สอนระดับอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้โดยการเรียนรู้ การพูด การศึกษาค้นคว้าที่เป็นความรู้เกี่ยวกับวิชาการ เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมทางวิชาการที่เหมาะสม ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครูอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมตัวเองให้ทำงานในทางวิชาการศึกษาอยู่เสมอ ดูแล ช่วยเหลือ แนะนำบุคคลที่เข้ามาเป็นครูใหม่ ๆ หรือผู้ที่มาฝึกสอนในสถานศึกษาของตน

จิราลัษณ์ ธรรมทรัพย์ [28] กล่าวว่า ถ้าหากสถานศึกษาใช้เครื่องมือวัดคุณภาพที่ดี สามารถคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนได้ในแผนกที่ตรงกับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน จะช่วยลดปัญหาการออกกลางคันได้ และเมื่อนักเรียน นักศึกษาขาดเรียนบ่อย ควรติดตามเยี่ยม เย็นถึงบ้านพักอาศัย เพื่อทำความเข้าใจ สร้างความเป็นกันเองจะช่วยลดปัญหาลงได้ ส่วนครูผู้สอนก็ไม่ควรมีชั่วโมงสอนมากเกินไป เพื่อจะได้บริการแนะนำ ดูแล สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษาได้ ครูผู้สอนที่มีความรับผิดชอบจะได้รับความเชื่อถือเป็นแรงจูงใจให้กับผู้เรียน และจะต้องเรียนรู้จิตวิทยาของวัยรุ่น เพื่อจะได้แก้ไขและลดปัญหาของนักเรียน นักศึกษา

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ [29] อธิบายไว้ว่า สถานศึกษามีอิทธิพลที่จะทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ค่านิยมและความรู้สึกต่อสถานศึกษาในลักษณะต่างๆ เช่น

1. การเข้าเรียนในสถาบันนั้นๆ มีผลต่อชีวิตนักเรียน นักศึกษาอย่างมาก

2. การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ และค่านิยมของนักเรียน นักศึกษา แตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
3. การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและค่านิยมต่างๆขึ้นอยู่กับพื้นฐานเดิมของนักเรียนนักศึกษา
4. การเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ และค่านิยมเกิดขึ้นทุกชั้นปีจนจบการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ฝึกอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้สอดคล้อง กับนโยบายของหน่วยงานระดับสูง และความต้องการของตลาดแรงงานในระดับท้องถิ่น การบริหารการจัดการอาชีวศึกษา จึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในหลายๆด้าน เช่น อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ในการฝึกงาน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการจัดครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการอาชีวศึกษาโดยคำนึงถึงพัฒนาการความต้องการของเยาวชนในช่วงวัยรุ่นเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังให้ความสำคัญกับนโยบายของหน่วยเหนือ ที่ให้โอกาสกับผู้เรียนที่ต้องการเข้าเรียนต่อสายอาชีพอย่างทั่วถึงทุกคน โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก ซึ่งเป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งของสถานศึกษาที่จะประสบกับปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2.4.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนในด้านการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยที่แสดงถึงศักยภาพของสถานศึกษา สามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป และองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.4.1 องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องดูแลเอาใจใส่เพราะมีผลต่อความเป็นอยู่ของนักเรียน นักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทั่วไปที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้เรียน ปัญหาสุขภาพจิตมีผลต่อการเรียนการสอนและอาจทำให้ผู้เรียนต้องออกจากสถานศึกษาก่อนกำหนดได้ จึงเป็นเรื่องที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าว ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับสิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตของนักเรียน นักศึกษา ดังนี้ [30]

1. ระเบียบ ข้อบังคับของสถาบัน ไม่เคร่งครัด หยุมหยิมเกินไป ไม่ควรดึงหรือหย่อนเกินไป ไม่เข้มงวดจนไม่สามารถปฏิบัติได้ จะทำให้เกิดความรำคาญ เสียสุขภาพจิต
2. การแข่งขันในหมู่นักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอนไม่ควรช่วย สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันกันมากเกินไป จะทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความตึงเครียด
3. การสอบเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความกังวล หวาดกลัว กลัวสอบตก เป็นปัญหาต่อสุขภาพจิตได้ บางคนสอบตกก็รู้สึกเสียใจ
4. สังคมภายในสถาบัน การคบกันในกลุ่มเพื่อน ถ้ามีการแบ่งกลุ่มตามฐานะ การแบ่งตัวตามสมัยนิยม นักเรียน นักศึกษาจะเลียนแบบกัน สำหรับผู้ที่มิมีฐานะไม่ดีอาจจะมีปัญหาได้
5. การปฏิบัติตัวของครูผู้สอนต้องให้ความเมตตา กรุณาใจเย็น ยุติธรรม อารมณ์ดี สอนเข้าใจดี ข้อสอบไม่ยากเกินไป รู้เข้าใจถึงความยุ่งยากใจของผู้เรียน ปล่อยให้กำลังใจเห็นอกเห็นใจเข้าใจความต้องการของนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอนสามารถเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียนนักศึกษาได้ ครูจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างสุขภาพจิตได้มาก
6. ครูที่ปรึกษา ควรดูแลนักเรียน นักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะนักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาศึกษาจะมาจากหลากหลายสถานที่ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะฉะนั้น นักเรียน นักศึกษาที่มีปัญหาถ้าเป็นผู้ที่อยู่หอพักจะยิ่งมีปัญหามากยิ่งขึ้น เพราะขาดคนที่ให้คำปรึกษา ครูที่ปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่คอยช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับนักเรียน นักศึกษา
7. สภาพแวดล้อมที่ตั้งสถาบัน ถ้าตั้งอยู่ในที่มีเสียงดังรบกวน ผู้คนสับสนจอแจ ตั้งอยู่ใกล้โรงงาน อยู่ริมถนนที่มีการจราจรคับคั่งจะทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียนการสอน

2.4.4.2 องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการศึกษา

การบริหารงานอาชีวและเทคนิคศึกษาจะต้องมีหลักการจัดกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบโดยใช้บุคลากรและทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณ โรงฝึกงาน ห้องทดลอง อาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น พร้อมทั้งการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่กำหนด [31] นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือทักษะวิชาการ วิชาชีพ และการบริการในด้านต่างๆ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการศึกษาซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น

1. การบริการนักเรียน นักศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักเรียน นักศึกษามีความสุข ได้รับความสะดวกสบาย ปราศจากความกังวลใดๆ ซึ่งจะทำให้สามารถใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนได้อย่างเต็มที่
2. การบริหาร ระบบการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา กระบวนการบริหารที่เป็นระบบ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นักเรียน นักศึกษาพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่

3. การจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ควรเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียน นักศึกษา เพื่อสนองความต้องการและความสนใจ อันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประสบการณ์ และพัฒนาการด้านต่างๆ กิจกรรมที่จัดอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในห้องเรียนแต่อาจจะมีกิจกรรมบางอย่างที่ช่วยให้ การเรียนการสอนมีคุณค่าและเกิดประโยชน์มากขึ้น และ ควรมีการปรับปรุงด้านนโยบาย ด้านกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา และให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรม การสนับสนุนอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักศึกษาที่จัดกิจกรรม เสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยงานกิจกรรม ในส่วนการดำเนินงานของนักเรียน นักศึกษา ควรมีการประเมินผลกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่จัดไปแล้วอย่างถูกต้องเหมาะสมและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป แต่เนื่องจากนักเรียน นักศึกษาไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินผลสถานศึกษาจึงควรให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาในเรื่องดังกล่าว เพราะหากไม่มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพแล้ว นอกจากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว รูปแบบของกิจกรรมที่มีอาจจะไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียน นักศึกษาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีส่วนช่วยสนับสนุนด้านการ เรียนการสอน เช่น ต้องมีสถานที่พักผ่อน มีห้องสมุด มีโรงอาหารที่สะอาด อาคารเรียน โรงฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร อย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมที่หลากหลายตรงกับความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งต้องมีการดูแลเอาใจใส่จากครูที่ปรึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องจัดให้กับนักเรียน นักศึกษาอย่างเพียงพอและเหมาะสม เพื่อที่จะได้เป็นส่วนสนับสนุนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น มิเช่นนั้นแล้วอาจเป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาได้ นอกจากนี้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนที่อาจจะเกิดจากสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เคร่งครัดเกินไป การประพฤติปฏิบัติของครูผู้สอนกับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่ค่อยเหมาะสม ไม่เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน ขาดความเมตตา กรุณา ไม่ยุติธรรม รวมทั้งการจัดระบบการให้บริการ การจัดกิจกรรมต่างๆที่จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้ทักษะ ประสบการณ์ ครอบคลุมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง

2.5 การสร้างแบบสอบถาม

การทำวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยนั้น ได้รับความนิยมมากที่สุดมาแล้วในอดีตและกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะเป็นข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนโดยตรงตามความเป็นจริง เป็นข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ ทันสมัย น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นนำมา กำหนดเป็นนโยบาย และแนวทางการพัฒนาประเทศได้ตามความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ตามก่อนที่จะถึงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการตามกระบวนการวิจัย

และขั้นตอนของการทำวิจัย (Research Process) มาแล้วเป็นอย่างดี คือ ได้มีการเลือกปัญหาวิจัยและหัวข้อวิจัย กำหนดประเด็นปัญหา หรือตั้งวัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัยและนิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องที่วิจัยนั้นเป็นอย่างดี จึงจะเริ่มลงมือสร้างแบบสอบถามต่อไปได้ เพราะการสร้างแบบสอบถามเป็นวิธีการแปลงข้อความในวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือปัญหาการวิจัยนั้น ให้มาอยู่ในรูปแบบของคำถาม (Question) เพื่อให้ประชากรเป้าหมายตอบคำถามต่อไป ซึ่งการสร้างแบบสอบถาม อาจแบ่งได้ 7 ขั้นตอนดังนี้ [32]

2.5.1 การยกร่างเกี่ยวกับงานวิจัย

ก่อนที่จะสร้างแบบสอบถามนั้น ผู้ยกร่างจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ก่อน คือ

1. ต้องทราบและคำนึงถึงปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมทั้งสมมติฐานการวิจัย และที่สำคัญมากที่สุดคือนิยามปฏิบัติการ (O.D.) อย่างชัดเจนว่าต้องการศึกษาหรือถามอะไร แล้วจึงนำเอาความต้องการทราบนั้นมาตั้งเป็นคำถาม
2. ต้องคำนึงถึงผู้ตอบว่าเป็นใคร มีระดับการศึกษาแค่ไหน และมีเวลาหรือความตั้งใจเพียงใด นั่นคือคำนึงถึงหน่วยที่จะวิเคราะห์ (Unit of Analysis)
3. ต้องทราบลักษณะของข้อมูลว่าเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพ เพื่อจะได้ตั้งคำถามสำหรับเก็บข้อมูลได้สะดวก
4. ต้องพิจารณาถึงประเภทหรือชนิดของคำถามว่าจะใช้คำถามปิด (Close-denuded) หรือคำถามเปิด (Open – ended) จึงจะเหมาะสม
5. ต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ข้อมูลว่าจะวิเคราะห์ด้วยอะไร ถ้าวิเคราะห์ด้วยเครื่องจักรกลก็ต้องวางแผนในการกำหนดรหัส และสคัมภ์สำหรับตั้งคำถามแต่ละข้อไว้ด้วย
6. ควรคำนึงถึงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีมากน้อยเท่าไร
7. ควรคำนึงเสมอว่า แบบสอบถามนั้นๆ เหมาะสำหรับกลุ่มประชากรนั้นๆ ในสถานการณ์นั้น ๆ เท่านั้น

2.5.2 จัดทำรายการหัวข้อปัญหาหรือตัวชี้วัด

ก่อนที่จะยกร่างคำถามนั้น ควรจะได้จัดทำปัญหาใหญ่ ๆ ไว้ก่อน เพื่อสะดวกแก่การยกร่าง โดยนำเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องทราบมาแปลงเป็นหัวข้อคำถาม เช่น จะทำวิจัยเรื่องความยากจนของชาวนาในภาคกลาง ก็อาจตั้งเป็นรูปปัญหาว่าเพราะเหตุใด หรือมีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้ชาวนายากจน ซึ่งอาจทำให้หัวข้อรายการใหญ่ ๆ ที่จะถามก็ได้ โดยให้ตรงกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ตัวอย่างเช่น ปัญหาที่สำคัญ (Key Question) เกี่ยวกับ : ข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อได้จัดทำรายละเอียดของแต่ละรายการปัญหาแล้ว ต้องพิจารณาว่าในรายละเอียดแต่ละข้อนั้นเราต้องการหรือไม่ ถ้าต้องการและถามมาแล้วจะเอาข้อมูลนำมาใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง ถ้าพิจารณาว่าเห็นไม่ต้องการและไม่อยู่

ในขอบข่ายการวิจัยก็คัดรายการนั้นทิ้งไป เหลือไว้แต่รายการที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยจริง ๆ เท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเวลาทั้งในการตั้งคำถามในการตอบ เช่น ในรายละเอียดข้อที่ 2 ถ้าถามข้อนี้จะต้องใช้เวลาถามและตอบไม่น้อยกว่า 10 นาที ซึ่งข้อมูลส่วนนี้การวิจัยบางชนิดอาจไม่ต้องการเลย ฉะนั้นคณะผู้วิจัยจะต้องร่วมกันพิจารณาเป็นพิเศษในเรื่องเหล่านี้ และตามปกติแบบสอบถามนั้นควรใช้เวลาในการตอบประมาณ 20 – 25 นาที เท่านั้น เพราะถ้านานเกินไปอาจทำให้ผู้ตอบเกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งจะเป็นผลให้ข้อมูลที่ได้รับไม่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

2.5.3 การนิยามตัวแปร

เมื่อกำหนดปัญหาการวิจัยและตั้งสมมติฐานการวิจัยแล้วผู้วิจัยจะต้องนิยามตัวแปร (Variables Definition) ที่ปรากฏอยู่ในปัญหา หรือสมมติฐานการวิจัยการวิจัยนั้นว่า หมายความว่าอย่างไร หรือกินความลึกมากน้อยเพียงไร ซึ่งการนิยามมี 2 ระดับ คือ

1. นิยามทั่วไป (General definition) หรือนิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) เป็นการนิยามทั่ว ๆ ไป หรือเป็นการนิยามที่กว้างเกินไป โดยปกติเป็นการให้คำจำกัดความตามหนังสือตำราที่มีผู้ให้ความหมายไว้ ซึ่งการนิยามระดับนี้ ยังไม่สามารถเก็บข้อมูลได้
2. นิยามปฏิบัติการ (Operational , Working definition) เป็นการนิยามชี้เฉพาะเจาะจงหรือให้ลึกลงไป ซึ่งเป็นการตีความหมาย หรือแยกกระจายออกไปภายใต้การนิยามทั่วไป ซึ่งการนิยามเชิงปฏิบัติการนี้เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยต้องนิยามเอง โดยอาศัยทฤษฎี แนวความคิด ความรู้ ประสบการณ์และผลงานที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย ซึ่งการนิยามในระดับปฏิบัติการนี้ จะช่วยชี้แนวทางให้ผู้วิจัยสามารถสร้างคำตอบ และเก็บข้อมูลได้ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลมาทดสอบสมมติฐานต่อไป เพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นอย่างชัดเจน

2.5.4 ลงมือยกร่างคำถาม

เมื่อได้จัดทำรายละเอียดของปัญหาพร้อมหมดแล้ว ก็ถึงขั้นที่จะต้องยกร่างคำถามในแต่ละหัวข้อรายละเอียดนั้น

2.5.5 ตรวจแก้แบบสอบถาม

เมื่อได้ยกร่างคำถามแต่ละรายการหมดแล้ว ต้องช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของคำถามทั้งหมดนั้น ซึ่งอาจทำได้ 2 ทาง คือ

1. ตรวจสอบโดยผู้ยกร่างเอง อาจพิจารณาใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ตรวจสอบประโยชน์และภาษาที่ใช้ (Wording) ว่ามีคำถามข้อใดบ้างที่ซ้ำกัน ใช้ภาษาไม่สุภาพ ไม่ชัดเจน หรือใช้ศัพท์ทางวิชาการสูงเกินไป รวมทั้งตรวจดูว่าคำถามข้อนี้ยากเกินไปสำหรับผู้คำถามระดับนี้หรือไม่ และจะเหมาะสมเพียงไร มีลักษณะเป็นคำถามนำหรือไม่ มีความหมายหลายนัยหรือไม่ ถ้าหลายนัยให้แยกออกเป็น

2 ข้อ เป็นคำถามที่จะให้คำตอบตรงกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานหรือไม่ และสะดวกแก่การรวบรวมตัวเลขเพียงไร ถ้าถามคำถามข้อนี้จะได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง และถ้าไม่ถามจะขาดประโยชน์อย่างไรบ้าง หรือคำถามข้อนี้ถ้าเห็นว่าผู้ถามทราบดีเท่าผู้ตอบก็ไม่ต้องถามให้เสียเวลา ตลอดจนตรวจสอบการจัดหน้า เว้นวรรคและตัวสะกดการันต์ว่าถูกต้อง และเหมาะสมดีแล้วหรือไม่ เป็นต้น

2. ตรวจสอบโดยบุคลากรภายนอก เพื่อให้ผู้ที่มีความรู้ และชำนาญทางด้านนี้โดยเฉพาะได้พิจารณาถ่วงท่วงก่อนว่ามีข้อความหรือคำถามข้อใดบ้างที่ควรแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ซึ่งตามทฤษฎี ต้องมีผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ความถูกต้อง (Validity) ของการสอบถามจำนวน 33 คน แต่ในทางปฏิบัติ มี 3 ท่านก็เพียงพอแต่ต้องตรวจสอบให้ครบถ้วนตามเนื้อหา (Content Validity) อย่างแท้จริงในการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญตรวจความครบถ้วนสมบูรณ์ (Validity) ทั้ง 3 ท่านนี้ต้องเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ เคยศึกษาและคลุกคลีกับเรื่องนั้นมาอย่างดี การตรวจ Validity นี้ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 – 5 คน ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของข้อความแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ด้วย โดยการใช้สูตรหาค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (IOC)

2.5.6 การทดสอบแบบสอบถาม (Pre – test)

เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในทางปฏิบัติ การทดสอบแบบสอบถามหมายถึงการนำคำถามไปถามกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายกับตัวอย่างที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ๆ เช่น จะทำวิจัยเรื่อง “ปัญหาความยากจนของชาวนาในภาคกลาง” นักวิจัยก็ต้องทดสอบกับบุคคลที่มีอาชีพทำนาเท่านั้นด้วย จะทดสอบกับชาวนา พ่อค้า หรือข้าราชการไม่ได้ และต้องเป็นชาวนาในภาคกลางเท่านั้นด้วยการทดสอบเป็นการตรวจดูว่าแบบสอบถามที่ร่างขึ้นมานั้นผู้ถูกถามมีความเข้าใจมากน้อยเพียงไร และข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไรบ้างหรือไม่ ก็ให้บัณฑิตพร้อมเสนอแนะในแต่ละข้อคำถามไว้ด้วยการทดสอบแบบสอบถามนี้ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อหาความถูกต้องสมบูรณ์ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามว่าจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการวัดความรู้สึกและประชากรได้หรือไม่ และได้ข้อมูลตรงกันเพียงไร การตั้งคำถามเพื่อหา Validity และ Reliability ก็เหมือนกับการสร้างเครื่องมือวัด เช่น ไม้บรรทัด ถ้าสร้างไม้บรรทัดได้มาตรฐาน การวัดก็ย่อมถูกต้องและน่าเชื่อถือการสร้างคำถามก็เช่นกัน ถ้าสร้างได้มาตรฐานและถูกต้องย่อมเป็นเครื่องมือวิจัยที่มี Validity และ Reliability สูงด้วย แต่ในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติการสร้างตรงตาม Validity ได้ดีแล้วไซ้ Reliability ก็สูงไปด้วย

2. เพื่อตรวจดูว่าคำถามที่ตั้งขึ้นนั้นผู้ตอบมีความเข้าใจในภาษาที่ใช้หรือไม่เพียงไร

3. เพื่อตรวจดูว่ามีคำถามซ้ำกันหรือไม่ และมีคำถามข้อใดบ้างที่เกินความจำเป็น

4. เพื่อตรวจดูว่าผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้ดีหรือไม่ หรือคำถามข้อใดบ้างที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกอึดอัดในการตอบ

5. เพื่อตรวจดูว่ามีคำถามข้อใดบ้างที่มีลักษณะเป็นการถามนำ

6. เพื่อตรวจสอบว่ามีคำถามปิดได้จัดเตรียมคำถามไว้ให้เลือกตอบครบถ้วนหรือไม่ในประเด็นนี้ การไปทดสอบก่อนจะได้คำตอบอีกมาก
7. เพื่อตรวจสอบว่ามีคำถามในเรื่องเดียวกัน ได้จัดเรียงลำดับคำถามต่อเนื่องสัมพันธ์กันดีเหมือน ลูกโซ่หรือไม่
8. เพื่อตรวจสอบว่ามีคำถามที่ต่อเนื่องจะสามารถทดสอบข้อเท็จจริงในตัวได้หรือไม่ เช่น คำถาม เรื่องรายรับ – รายจ่าย ถ้ารายรับมากกว่ารายจ่าย ก็ต้องมีเงินออม ถ้ารายจ่ายมากกว่ารายรับก็ต้องมีเงิน ยืม เป็นต้น
9. เพื่อตรวจสอบว่ามีคำตอบที่ได้รับจะมาสสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร
10. เพื่อตรวจสอบว่าใช้เวลาในการสอบถามโดยเฉลี่ยนานเท่าไร
11. เพื่อหาประสบการณ์ให้ผู้สัมภาษณ์ก่อนที่จะออกไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2.5.7 การปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถาม

ทีมผู้วิจัยต้องร่วมประชุมปรึกษา เพื่อช่วยกันปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ได้บันทึกข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากที่ได้ทดสอบมาแล้วนั้น โดยเริ่มตั้งคำถามข้อที่ 1 เป็นต้นว่า ว่าใคร มีความเห็นประการใดบ้าง ควรจะคงไว้เพราะเหมาะสมดีแล้ว หรือว่าควรจะแก้ไขอย่างไรบ้าง คำถาม นี้คล้ายกับคำถามข้ออื่นหรือว่าคำถามข้อนี้ควรจะไปเรียงไว้ข้างคำถามข้ออื่น ฯลฯ ในบางครั้งผู้สร้างแบบสอบถามแม้ว่าจะเป็นนักวิจัยที่เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่อาจจะมีข้อบกพร่องได้ ซึ่งในขณะการยก ร่างอาจมองไม่เห็นข้อผิดพลาด แต่จะได้ในขณะทดสอบ (Pretest) หรือทดลองใช้ (Try – out) ฉะนั้น การทดสอบแบบสอบถามจึงเป็นเสมือนกระจกที่ส่องสะท้อนให้เห็นข้อมูลบกพร่องต่าง ๆ ได้ จึงควรที่จะได้ทดสอบหลาย ๆ ครั้ง รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขจนแน่ใจว่าถูกต้องและสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปสำรวจหรือใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามต่อไป

2.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดในการศึกษาปัจจัยการออกกลางคัน ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ดังนี้

2.6.1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม

1. เพศ
2. อายุ
3. สาขาวิชา

4. จำนวนพี่น้อง
5. เป็นบุตรลำดับที่
6. โรงเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 3 (ม.3)
7. เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนเข้าเรียนระดับ ปวช.
8. ขณะกำลังศึกษานักเรียนพักอยู่กับใคร
9. อาชีพของผู้ปกครอง

2.6.2 ปัจจัยการออกกลางคันของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น (ปวช.) ปีที่ 1 สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม

1. ด้านเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
 - เข้าศึกษาไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ท่านอยากเรียน
 - ความรู้พื้นฐานในวิชาเรียนต่ำ
 - มีโรคประจำตัวที่ต้องพบแพทย์เป็นประจำ
 - ป่วยเป็นครั้งคราว เช่น ไข้หวัด ปวดท้อง ปวดศีรษะ
 - คิดสิ่งเสียดใจให้โทษ
 - คิดการพนัน
 - การคบเพื่อนต่างเพศ
 - ปัญหาเรื่องชู้สาว
 - ขัดแย้งกับเพื่อนในกลุ่ม
 - เล่นแบบเพื่อนในทางที่ผิด เช่น ไม่เข้าเรียน หนีเรียน
 - แบ่งเวลาคบเพื่อนต่างวิทยาลัย
 - ทำงานหารรายได้ระหว่างเรียนมากเกินไป
 - ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเรียน
 - ค่าอาหารระหว่างเรียน เช่น ค่าข้าว ค่าน้ำดื่ม
 - ค่าอุปกรณ์การเรียน เช่น ค่าปากกา สมุด ไม่เพียงพอ
 - มีค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าอินเทอร์เน็ต
2. ด้านเกี่ยวกับครอบครัว
 - ขาดการเอาใจใส่จากครอบครัว
 - มีปัญหาครอบครัว เช่น บิดา มารดา แยกทางกัน
 - ต้องดูแล บิดา หรือ มารดา หรือ ญาติ ที่ป่วยหนัก
 - ฐานะครอบครัวยากจน

- ช่วยครอบครัวหารายได้ เช่น รับจ้าง ขายของตามตลาดนัด
- ย้ายที่อยู่ระหว่างเรียน
- อาศัยอยู่กับญาติ

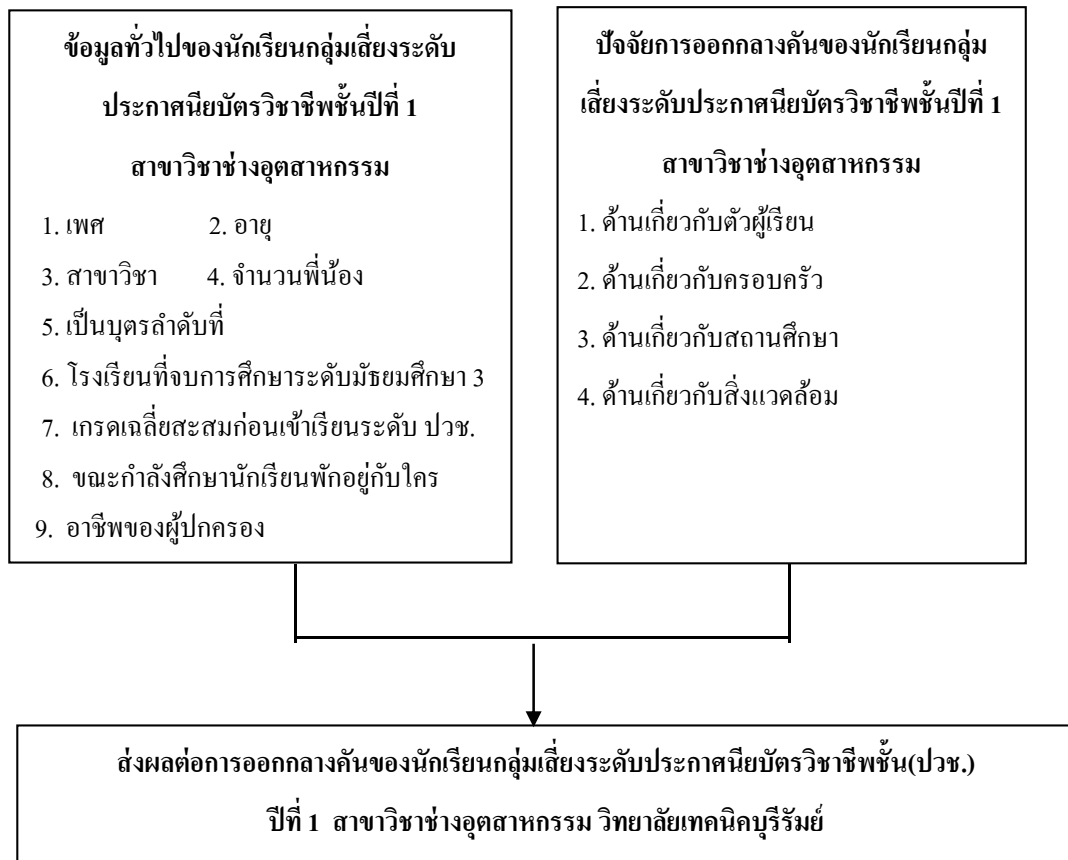
3. ด้านเกี่ยวกับสถานศึกษา

- การเอาใจใส่ของครูที่ปรึกษา
- ความรับผิดชอบของครูผู้สอนเช่น เข้าสอนช้า ขาดสอน
- เทคนิคและวิธีการสอนของครูผู้สอน
- ครอบงำหมายงานมากเกินไป
- ขัดแย้งกับครูผู้สอน
- กฎระเบียบเข้มงวดเกินไปเช่น ทรงผม การแต่งกาย
- การกำหนดให้แม่ค้าขายอาหารเป็นเวลาในช่วงเช้า
- กิจกรรมยามเช้าเริ่มเร็ว และนานเกินไป
- เข้าเรียนคาบแรกเช้าเกินไป
- การเข้า-ออกวิทยาลัยอย่างอิสระ
- การให้บริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่ล่าช้า
- การให้บริการห้องสุขาโรงอาหาร น้ำดื่ม ไม่เพียงพอ

4. ด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

- สภาพห้องเรียนคับแคบ
- บรรยากาศ ร้อน มีเสียงรบกวนจากภายนอก
- สถานศึกษาดังอยู่ใกล้สถานบันเทิงเช่น ร้านเกม ร้านเหล้า โรงหนัง ห้างสรรพสินค้า
- รถประจำทางวิ่งผ่านบ่อย
- ที่พักอยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

รูปที่ 2.1 แสดงกรอบความคิดทางการวิจัย (Conceptual Framework)

2.7 ประวัติวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์

วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ [33] สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้ง เมื่อพ.ศ. 2481 เดิมชื่อ โรงเรียนช่างไม้บุรีรัมย์ รับนักเรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 เข้าเรียนวิชาช่างไม้เบื้องต้น หลักสูตร 3 ปี พุทธศักราช 2504 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศเปลี่ยนชื่อ โรงเรียนช่างไม้บุรีรัมย์ เป็น โรงเรียนการช่างบุรีรัมย์ และอนุมัติให้เปิดหลักสูตรอาชีวศึกษาชั้นสูง ประเภทช่างก่อสร้าง หลักสูตร 3 ปีต่อจาก ม.ศ 3 พุทธศักราช 2513 ก็ได้ประกาศรวมโรงเรียนการช่างสตรีและโรงเรียนการช่าง เดิมเป็นโรงเรียนเดียวกันเรียก “โรงเรียนการช่างบุรีรัมย์” และเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง สาขาวิชาช่างก่อสร้าง สาขาวิชาคหกรรม และอนุมัติให้เปิดสอนสาขาวิชาช่างยนต์ ระดับอาชีวศึกษา ชั้นสูง พุทธศักราช 2519 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศยกฐานะโรงเรียนการช่างบุรีรัมย์เป็นวิทยาลัย อาชีวศึกษามบุรีรัมย์ และในปีพุทธศักราช 2522 กระทรวงศึกษาธิการประกาศยกฐานะวิทยาลัย อาชีวศึกษาเป็น “วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์” มีเนื้อที่ 32 ไร่ 2 งาน ห่างจากศาลากลางจังหวัด 0.5 กิโลเมตร ทิศเหนือ จดที่ดินและบ้านพักอาศัยเอกชน ทิศใต้ ติดถนนจรด และด้านตรงข้ามเป็นสถาบัน

ราชภัฏบุรีรัมย์ ทิศตะวันออกติดโรงเรียนเทศบาล 1 และทิศตะวันตกติดสำนักงานสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์

ที่ตั้งสถานศึกษา

เลขที่ 322 ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์รหัสไปรษณีย์ 31000 หมายเลขโทรศัพท์ 0-4461-1079 โทรสาร 0-4461-1472

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา อัตลักษณ์

วิสัยทัศน์ มุ่งเน้นจัดการศึกษา ด้านอาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

- จัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- ส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อนำข้อมูลด้านต่าง ๆ มาปรับปรุงพัฒนาวิทยาลัยฯให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 - พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เป็นครูมืออาชีพ
 - เป็นศูนย์ให้บริการทางวิชาการ วิชาชีพแก่ชุมชนและสังคม
 - บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ
- จัดการเรียนรู้ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย สร้างภูมิคุ้มกันห่างไกลยาเสพติดเพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษา

ปรัชญาวิทยาลัย

"ฝีมือดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำสังคม" ปรัชญานี้มีความหมายว่า สถานศึกษาได้ตั้งเป้าหมายหลักคือการผลิตนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในด้านฝีมือช่างและ มีจิตสำนึกที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้เสียสละในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

อัตลักษณ์ “เป็นคนดี มีฝีมือ”

สภาพชุมชน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง

วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดชายแดน ทิศใต้ติดต่อกับประเทศกัมพูชา ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำจึงมีฐานะยากจน แม้จังหวัดจะส่งเสริมการมีรายได้ในชุมชนอย่างเข้มแข็งแล้วก็ตาม ปัญหาความแห้งแล้งเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ นักเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตชนบทจึงมีปัญหาเรื่องเงินทุนที่ใช้จ่ายในการศึกษา ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ชาวบุรีรัมย์มีวัฒนธรรมสี่เผ่า คือ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยส่วย และไทยโคราช วิถีชีวิตและภาษาพูดแตกต่างกันไป ตามเชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ อาจมีปัญหาด้านการสื่อสารบ้าง การนับถือศาสนาส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ คนบุรีรัมย์จึงมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้มีอาชีพใหม่ที่ยังไม่แพร่หลายนัก เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับธุรกิจการท่องเที่ยว

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

เอกบุตร อยู่สุข [2] ได้ศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษา หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยการอาชีพพุทธรักษาในปีการศึกษา 2546-2548 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และนักศึกษาผลการศึกษา พบว่า สาเหตุและแนวทางการแก้ไข ปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู-อาจารย์และนักศึกษา สรุปได้ ดังนี้ ด้านสถานศึกษา คือ ไม่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะและไม่มีรถประจำทางผ่านหน้าสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนคือ หลักสูตรที่ใช้ไม่เหมาะสม เนื้อหาวิชาที่นักศึกษาเรียนไม่มีความเหมาะสม ด้านลักษณะของวิชาชีพและผู้เรียน คือ นักศึกษาไม่มีความศรัทธาต่อวิชาชีพ ด้านนโยบาย การรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อ คือ มีการปฏิบัติตามนโยบายการรับนักศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาซึ่งบางนโยบายไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและท้องถิ่น ด้านครอบครัว คือ ครอบครัว แยกแยกและมีความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว ด้านนักศึกษา คือ ไม่ชอบเรียนในบางรายวิชาด้านครู-อาจารย์ที่สอนวิชาสามัญ คือ งานที่มอบหมายมีมากเกินไปไม่ใช้เกณฑ์การวัดผลตามระเบียบ ด้านครู-อาจารย์ที่สอนวิชาชีพ คือ เข้าและเลิกสอนไม่ตรงต่อเวลา ขาดสัมพันธภาพและความเป็น กันเองกับนักศึกษา ด้านทัศนคติต่อวิชาชีพที่เรียน คือ ประกอบอาชีพส่วนตัวได้ยาก เป็นอาชีพที่ใช้ ความคิดมาก ด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา คือ นักศึกษาไม่ได้รับการช่วยเหลือดูแลอย่าง ใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษา อุปกรณ์กีฬาและสนามกีฬาไม่เพียงพอ โรงอาหารกับแคบและ การบริการนี้ๆดื้อไม่เพียงพอ ด้านแผนกวิชาที่เรียน คือ เครื่องมือ อุปกรณ์ การฝึกงานล่าช้า เครื่องมือ อุปกรณ์การฝึกงานไม่อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

สุภาพร อัสวีโรจน์ [34] ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสาเหตุการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดของนักศึกษาหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) คณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า การขาดการวางแผนการเรียนที่ดีเป็นสาเหตุการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดมากที่สุด ส่วนด้านทัศนคติต่อสาขาวิชา พบว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่เหมาะกับระดับความรู้ของผู้เรียน และเมื่อเข้ามาเรียนแล้วพบว่าหลักสูตรไม่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์เห็นว่าคุณภาพของนักศึกษาที่รับเข้ามามีพื้นฐานความรู้เดิมไม่เพียงพอต้องใช้เวลา ในการทำความเข้าใจและปรับตัวมากขึ้น เมื่อมีปัญหาไม่กล้าซักถามอาจารย์ที่ปรึกษา การทดสอบสมมติฐานพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะ ที่หลักสูตรกำหนด ในภาพรวมแต่ละองค์ประกอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

เชาวรัตน์ เมืองแมน [35] ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยสารพัดช่างสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทุกด้านที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับดังนี้ สภาพแวดล้อมด้านตัวนักเรียน สาเหตุที่สำคัญ คือ นักเรียนมีผลการเรียนที่ผ่านมาอยู่ในระดับต่ำและไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิชาชีพสภาพแวดล้อม ด้านครอบครัว พบว่าเมื่อมีปัญหานักเรียนปรึกษากับผู้ปกครองบางเรื่อง และผู้ปกครองเอาใจใส่ในการแก้ปัญหาให้นักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สภาพแวดล้อมด้านสังคม นักเรียนส่วนใหญ่เข้ากับเพื่อนได้เฉพาะกลุ่มที่เรียนเท่านั้น มีเพื่อนที่ชวนกันไม่ เข้าเรียน มีการขับรถมอเตอร์ไซด์มาเองแต่ไม่มาถึงวิทยาลัย และชวนกันไปเล่นเกมตามร้านเกมต่าง ๆ สภาพแวดล้อม ด้านสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน โดยมีระบบวิชาการมีระดับความพึงพอใจมากมีค่าเฉลี่ย 3.54 ลักษณะของสถานศึกษามีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.32 การบริการในวิทยาลัยมีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.45 และกิจกรรมนักเรียนนักศึกษามีระดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.11

นันทนวล บุญอินทร์ [36] ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2550 – 2551 และผู้ปกครองนักศึกษาที่ออกกลางคัน รวม 271 จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาระดับความรุนแรงและค่อนข้างรุนแรง 10 รายการตามลำดับดังนี้คือ นักศึกษาสามารถเข้าออกวิทยาลัยได้ตลอดเวลาเนื่องจากการจัดตารางเรียนไม่ต่อเนื่องมีเวลาว่างระหว่างวัน และรองลงมาคือ วิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้แหล่งที่ไม่เหมาะสม ห้องน้ำไม่สะอาด การบริการน้ำดื่มไม่เพียงพอ ระเบียบการไว้ทรงผมเข้มงวดเกินไป การแจ้งข่าวสารการขาด

เรียนของนักศึกษาล่าช้า การติดต่อประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับวิทยาลัยล่าช้า นักเรียนไม่กล้าถามครูผู้สอนในเรื่องที่ไม่เข้าใจ นักศึกษาไม่มีสมาธิในการเรียน และได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์

เมธินี สุภหัตต์ [37] ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษา กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง จ.อ่างทอง ผลจากการศึกษาพอจะเห็น ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันระหว่างผู้เรียนที่เคยออกกลางคันกับผู้เรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบันมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคัน เรียงลำดับความสำคัญมากที่สุด ดังนี้ 1) การมีสถานบันเทิง ร้านอินเทอร์เน็ต โต๊ะสนุกเกอร์ รวมทั้ง ห้างสรรพสินค้า เข้ามาอยู่ใกล้กับสถานศึกษา 2) กฎระเบียบของวิทยาลัยเข้มงวดมาก 3) ครูผู้สอน มอบหมายงานให้ทำงานมากเกินไป ทำให้นักศึกษาไม่มีเวลา และเกิดการเบื่อหน่าย 4) ครูผู้สอน เข้มงวดในการเรียนการสอนมากเกินไปทำให้นักเรียนเกิดความกดดันมาก 5) การติตดสารเสพติดของนักเรียนตามลำดับกล่าวคือนักเรียนที่เคยออกกลางคันไปแล้วและผู้เรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบันเห็นว่าการปล่อยปะละเลยของสถานศึกษาให้แหล่งบันเทิงต่างๆ เข้ามาตั้งอยู่ใกล้กับ สถานศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เรียนไม่จบ และเป็นแหล่งมั่วสุมของนักเรียนให้ละทิ้งการเรียนทั้งนี้จากการศึกษายังพบอีกว่ามีสาเหตุที่เป็นประเด็นที่สำคัญอีกซึ่งอีกหลายประการ เช่น ปัจจัยที่เกิด จากการบริหารด้านการเรียน-การสอนและระเบียบวินัยของสถานศึกษาที่เข้มงวดต่อนักเรียนซึ่งปัญหาเหล่านี้ อาจมีส่วนลงผลกระทบผลักดันให้มีการตัดสินใจลาออกกลางคันของนักเรียนได้

พูนศักดิ์ อติชาติ [38] ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสาเหตุในการออกกลางคันของนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นในวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ ผลการวิจัยมีดังนี้ นักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-29 ปี มีระดับการศึกษา ม.1-ม.3 หรือ ม.ศ.1-3 เป็นโสดที่อาชีพเป็นพนักงานลูกจ้างเอกชนรายได้ 3,001-4,000 บาท ประเภทวิชาคหกรรม เป็นสาขาที่ออกกลางคันมากที่สุด ผลการศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านภูมิหลัง ด้านหลักสูตร ด้านครูและการสอนของครู ด้านการบริหารและสภาพแวดล้อม ด้านวัสดุและอุปกรณ์และด้านการประเมินผล พบว่า สาเหตุการ

ชลันธร ราชรักษ์ [39] ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่1 (ปวช.1)วิทยาลัยเทคนิค สุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุ การออกกลางคันสรุปในภาพรวม 4 ด้าน ลำดับแรกเป็นสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา รองลงมาเป็นสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สาเหตุด้านที่เกี่ยวกับนักเรียน และสาเหตุด้านที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีเพศ จำนวนพี่น้อง และ ลักษณะการอยู่อาศัยของนักเรียน แตกต่างกัน มีสาเหตุการออกกลางคันไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียน กลุ่มเสี่ยงที่เรียนในสาขาวิชา เกรดเฉลี่ยสะสมก่อนเข้าเรียน ระดับ ปวช. และอาชีพของผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีสาเหตุการออกกลางคันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 แนวทางแก้ไขปัญหาคือ พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานีควรมีระบบครูที่ปรึกษา และควรพบปะนักเรียนทุกสัปดาห์ ควรมีระบบเครือข่ายผู้ปกครองเป็นแกนหลักในแต่ละแผนกวิชาออกกลางคันที่สำคัญที่สุดคือ ด้านภูมิหลังของนักเรียนโดยเฉพาะการไม่มีเวลาเรียนเพราะต้องประกอบอาชีพซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดโดยระดับความสำคัญระดับมาก

โกศล ศรีสุพรรณ [40] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การออกกลางคันของนักเรียน วิชาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนเทคโนโลยีเอเชีย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาแบบเจาะลึกของกรณีศึกษาสองกรณีที่ออกจากการเรียนกลางคัน ในสาขาวิชาช่างยนต์กับสาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ ได้ผลการศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักเรียน ดังนี้ ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับโรงเรียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนพบว่า บรรยากาศในการเรียน เสียงดังรบกวนจากภายนอก การใช้ห้องปฏิบัติการของแผนกไม่สะดวก และไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยในการออกกลางคันของนักเรียนได้ ด้านการคบเพื่อนได้พบประเด็นสำคัญที่เป็นสาเหตุของการออกกลางคัน คือ เพื่อนชักชวนให้หนีเรียนเพื่อไปเที่ยวงานขายเรียนบ่อยครั้งจึงตัดสินใจออกเรียนกลางคัน ด้านผู้ปกครองของนักเรียนพบว่า ได้รับความคาดหวังให้ศึกษาเล่าเรียนเนื่องจากต้องการให้สืบทอดกิจการแต่ผู้เรียนไม่ชอบจึงออกกลางคัน

วัชร ตระกูลงาม [41] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาภาคปกติในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และศูนย์การศึกษานอกมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 19-21 ปีมากที่สุด บิดามารดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด มีรายได้เดือนละ 30,000 บาทขึ้นไปจำนวนสูงสุดและมีจำนวนพี่น้อง 2 คน มากที่สุด ขณะศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะอยู่หอพัก คอนโด และอพาร์ทเมนต์กับเพื่อน โดยผลการเรียนเฉลี่ยในระดับมัธยมปลายอยู่ระหว่าง 2.01-2.50 มากที่สุดและเรียนโปรแกรมบริหารธุรกิจมากที่สุด ทั้งนี้ก่อนออกจกมหาวิทยาลัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วน/ใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปี 2 และมีผลการเรียนก่อนออกจกมหาวิทยาลัยระหว่าง 1.00-1.50 ส่วนเหตุผลที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคันมากที่สุดคือ มีปัญหาด้านการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียนของงานวิจัยในประเทศ ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านเกี่ยวกับสถานศึกษา ปัจจัยด้วยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเกี่ยวกับนักเรียน และปัจจัยด้านผู้ปกครอง จากปัจจัยทั้ง 4 ด้านผู้เกี่ยวข้องควรหาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้อัตราการออกกลางคันลดน้อยลงและจะเป็นการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มื่อฟฟิต และคณะ [42] ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อโรงเรียนและการเรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้ นักเรียนออกกลางคันพบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของ นักเรียนด้วยเหตุผลที่ว่า ปัจจัยเหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับระหว่างอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะพบปรากฏการณ์เช่นนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกลายเป็นการรับรู้ที่ติดตัวตลอดไป เมื่อมี เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องมากระทบก็จะทำให้ระลึกได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่มากระทบนั้นเป็นไป ในทางสนับสนุนต่อทัศนคติของตนที่มีต่อโรงเรียนเป็นสาเหตุให้ตัดสินใจออกจากโรงเรียนได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อควบคุมตัวแปรด้านประชากร ด้านพื้นฐานครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ด้านจิตวิทยาและด้านพฤติกรรมนักเรียน แล้วปรากฏว่า การย้ายโรงเรียน การเคยสอบตก ไม่มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันแต่อย่างไรแต่ตัวแปรการทำการบ้าน ความปลอดภัยใน โรงเรียนและผลการเรียน มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคัน โดยที่ตัวแปรการทำการบ้านมี ความสัมพันธ์กับการออกกลางคันโดยผ่านปัจจัยด้านจิตวิทยา

แคทท์เทอร์วัลด์ [43] ได้ศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจเป็นผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียน พบว่า การศึกษาของบิดามารดา การช่วยงานครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการออกกลางคันของ นักเรียน ในขณะที่อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการออก กลางคันแต่อย่างใด จากการที่การศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ การออกกลางคันของนักเรียนนั้น อาจเป็นเพราะว่ายิ่งผู้ปกครองมีการศึกษาสูงขึ้นก็จะส่งผลให้ มีรายได้สูงขึ้น และเมื่อมีรายได้สูงขึ้นก็จะทำให้สามารถสนับสนุนการศึกษาของบุตรได้ การออก กลางคันของนักเรียนก็จะมีแนวโน้มลดลง

อัลเลน [44] ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีคุณภาพด้านวิชาการกับการออกจาก โรงเรียนกลางคัน จากความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความเสี่ยงต่อการออกโรงเรียน กลางคันกับนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนสูง พบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อ สภาพทางวิชาการในโรงเรียนแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการออกโรงเรียน กลางคัน มีความคาดหวังในด้านวิชาการน้อยกว่านักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในด้านวิชาการ

ดัลเนียก [45] ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลการออกกลางคันของนักศึกษาปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยมอน ตาน่า ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันเนื่องจาก การเดินทางไปเรียนไม่สะดวก มีทัศนคติที่ ไม่ดีต่อสาขาวิชาที่เรียน ไม่ได้เตรียมความพร้อมที่ดีในการเรียน เกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากจะเรียน รวมทั้งนักศึกษาที่ไม่สามารถตัดสินใจเลือกสาขาวิชาที่ตนชอบได้

ชูชาน [46] ได้ศึกษาว่าการที่เด็กหลายคนต้องออกจากการศึกษาเร็วขึ้น เพราะเด็กเหล่านี้จะถูกพักการเรียนหรือพ้นสภาพจากโรงเรียนก่อนที่จะศึกษาสำเร็จภาคบังคับ โดยไม่มีการศึกษาต่อในระดับวิทยาลัยหรือโรงเรียนอาชีวะ ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหานี้ โรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ก็มีส่วนร่วมมากขึ้นในการแก้ปัญหานี้ โดยการใช้โปรแกรมฝึกฝนความชำนาญร่วมกับการแก้ปัญหาแนวทางทฤษฎีหลังการฝึกฝนปฏิบัติ คือ การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กมากขึ้นและอิทธิพลจากผู้ปกครอง จะมีส่วนช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการการมีส่วนร่วมในการเข้าถึงสังคมได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการออกกลางคันของนักเรียนยังเป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาพลเมืองของประเทศในปัจจุบันและอนาคต โดยสาเหตุและปัจจัยของการออกกลางคันนั้น มีสาเหตุที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง จากครอบครัว จากโรงเรียน จากครู และชุมชน ซึ่งหากไม่ได้รับความสนใจจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังแล้ว ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนคงจะเป็นปัญหาที่จะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นระบบซึ่งหากบุคคลหรือหน่วยงานทุกฝ่ายได้ให้ความสนใจศึกษาหาสาเหตุโดยการศึกษาเป็นรายกรณีก็คงจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสามารถลดอัตราการออกกลางคันให้น้อยลงหรือมิให้มีการออกกลางคันเลย